

XXVIII OLIMPIADA WIEDZY EKONOMICZNEJ

Rok szkolny 2014/2015 Zawody III stopnia (centralne)

Zestaw nr

I. Pytanie opisowe o charakterze ogólnym. (0–25 pkt)

Czy polskiej gospodarce grozi pułapka średniego dochodu? Przedstaw studium problemu z perspektywy zmian systemowych w naszym kraju po 25 latach transformacji.

Przykładowy schemat odpowiedzi:

1. Pułapka średniego dochodu – istota zjawiska.
2. Konkurencyjność a rozwój gospodarki – od imitacji do innowacji.
3. Uwarunkowania konwergencji gospodarki Polski z krajami wysoko rozwiniętymi:
  - a) poziom innowacyjności polskich przedsiębiorstw,
  - b) poziom i struktura eksportu,
  - c) struktura inwestycji zagranicznych,
  - d) zmiany sektorowe w gospodarce,
  - e) sytuacja demograficzna i poziom kapitału społecznego,
  - f) jakość otoczenia regulacyjnego.
4. Sposoby uniknięcia pułapki średniego dochodu.
5. Ocena przemian gospodarczych w Polsce po 1989 r. i ich wpływ na ograniczenie luk rozwojowych.
6. Jak uchronić gospodarkę Polski przed zjawiskiem pułapki średniego dochodu – wnioski na przyszłość.

II. Zadanie analityczne. (0–15 pkt)

Dwa przedsiębiorstwa (A i B) biorą udział w przetargu publicznym na budowę fragmentu drogi ekspresowej, która ma zostać częściowo poprowadzona w tunelu. Zamawiający określił standardy wykonania drogi zgodnie z obowiązującymi przepisami. Jednak z uwagi na trudne i nie do końca rozpoznane warunki, w których będzie realizowana inwestycja, przedsiębiorstwa dysponują ograniczoną informacją na temat ewentualnych przeszkód terenowych, które mogą pojawić się w trakcie realizacji kontraktu. Firma A oczekuje, że koszt realizacji kontraktu wyniesie 500 mln zł, a wymagany przez nią narzut zysku (ponad poziom kosztów) to 12%. Z kolei oczekiwane koszty wykonania zadania, którego dotyczy przetarg, w przedsiębiorstwie B są równe 450 mln zł, a wymagany narzut zysku – 20% (ponad poziom kosztów). Firmy kalkulują narzut zysku na podstawie wysokości zysków możliwych do osiągnięcia w innych, podobnych kontraktach. Zamawiający dysponuje ograniczoną informacją na temat wykonawców, w związku z czym nie zna poziomu ich kosztów całkowitych (kosztów realizacji kontraktu powiększonych o zysk).

1. Która firma zdobędzie kontrakt, jeśli zamawiający ogłosił przetarg pisemny, w którym kryterium wyboru jest poziom kosztów całkowitych budowy drogi? (1 pkt)

Zamawiający, kierując się kryterium poziomu kosztów całkowitych budowy drogi, wybierze ofertę firmy B, bo jest ona tańsza. Łączny koszt realizacji kontraktu w przypadku firmy A wynosi 560 mln zł (500 mln zł + 60 mln zł zysku), a przypadku firmy B 540 mln zł (450 mln zł + 90 mln zł zysku).

2. Przedstaw syntetycznie, jakie zalety i wady z punktu widzenia zamawiającego ma przetarg oparty na kryterium najniższej ceny. (4 pkt)

Zalety dla zamawiającego:

- z góry określony koszt realizacji zadania,
- bodźce motywujące do działań proefektywnościowych po stronie wykonawcy,
- łatwość w skonstruowaniu warunków przetargu,
- przerzucenie odpowiedzialności za nieprzewidziane zdarzenia (np. wzrost kosztów) na wykonawcę,
- prostota w uzasadnieniu wyboru i brak zastrzeżeń do jego subiektywności.

Wady dla zamawiającego:

- możliwość wycofania się wykonawcy z kontraktu po rozstrzygnięciu przetargu w sytuacji błędnego oszacowania kosztu realizacji zadania, nawet gdy nie stosował on rażąco niskich cen na etapie oferty,
- większe koszty realizacji kontraktu z uwagi na wliczanie przez wykonawców wyższej premii za ryzyko (stopy zwrotu), która rośnie wraz z zakresem niepewności co do warunków realizacji kontraktu,
- nieefektywność wyboru w przypadku niektórych rodzajów zamówień (np. brak możliwości wykorzystania analizy cena/jakość przy wyborze technologii, brak możliwości uwzględnienia aspektów funkcjonalnych, późniejszych kosztów serwisowych itp.)

3. Analiza wyników finansowych branży budowlanej wskazuje, że przedsiębiorstwa realizujące zamówienia publiczne należą do najbardziej zyskownych. Zamawiający, pod naciskiem opinii publicznej, rozważa modyfikację w postępowaniu przetargowym w ten sposób, że firmy w składanych ofertach ujawniają koszt realizacji kontraktu oraz wielkość narzutu zysku, kryterium wyboru w 30% to koszty realizacji kontraktu, a 70% to narzut zysku. Która firma w takim przypadku będzie realizować kontrakt? Przedstaw stosowne obliczenia. (4 pkt)

Stosując zmodyfikowane kryterium wyboru (30% – koszty realizacji kontraktu, a 70% – narzut zysku) konieczne jest obliczenie ocen dla ofert i wybór oferty, która uzyskała większą liczbę punktów.

Łączna ocena oferty = ocena punktowa kosztu realizacji kontraktu + ocena punktowa narzutu zysku

Ocena punktowa kosztu realizacji kontraktu = (najniższy oferowany koszt / koszt oferty rozpatrywanej) × 30

Ocena punktowa narzutu zysku = (najniższy oferowany narzut zysku / narzut zysku oferty rozpatrywanej) × 70

Ocena punktowa dla firmy A: $(450 \text{ mln zł} / 500 \text{ mln zł}) \times 30 + (12\% / 12\%) \times 70 = 97 \text{ pkt}$

Ocena punktowa dla firmy B: $(450 \text{ mln zł} / 450 \text{ mln zł}) \times 30 + (12\% / 20\%) \times 70 = 72 \text{ pkt}$

W tym wariantcie zamawiający wybierze ofertę firmy A, ponieważ uzyskała ona 97 pkt, tj. więcej o 25 pkt niż oferta firmy B.

4. Zespół doradców ekonomicznych zaproponował zamawiającemu zastosowanie następującego kryterium wyboru wykonawcy: zamawiający określa wstępny koszt realizacji kontraktu (w przypadku rozpatrywanego przetargu byłoby to 460 mln zł), a wykonawcy w składanych ofertach określają narzut zysku (ponad poziom rzeczywistych kosztów), który chcą osiągnąć z kontraktu. Dodatkowo warunki przetargu przewidują, że różnica pomiędzy rzeczywistymi a planowanymi kosztami budowy drogi będzie w 40% pokrywana przez zamawiającego, a w 60% przez wykonawcę kontraktu. Jeśli narzuty zysku firm biorących udział w przetargu ulegną zmianie względem pierwotnych założeń (dla firmy A i B wyniosą odpowiednio 10% i 15%), to:

- a) którego oferenta powinien wybrać zamawiający do realizacji zadania inwestycyjnego (odpowieź krótko uzasadnij) i jaki będzie całkowity koszt budowy drogi, jeśli zamawiający nie pomylił się w oszacowaniu kosztu realizacji kontraktu? (2 pkt)

W określonym przez zespół doradców kryterium wyboru korzystniejsza dla zamawiającego będzie oferta firmy A, ponieważ przy realizacji kontraktu zaproponowała niższy narzut zysku. Formuła przetargowa w tym wariantcie ma postać: całkowity koszt budowy drogi (dla zamawiającego) = 460 mln zł + (koszty rzeczywiste – koszty planowane) × 40% + koszty rzeczywiste × narzut zysku

Dla kosztu realizacji kontraktu oszacowanego na poziomie 460 mln zł:

Koszt całkowity całkowitych budowy drogi przez firmę A:

$[460 \text{ mln zł} + (460 \text{ mln zł} - 460 \text{ mln zł}) \times 40\%] + 460 \times 10\% = 506 \text{ mln zł}$

Koszt całkowity całkowitych budowy drogi przez firmę B:

$[460 \text{ mln zł} + (460 \text{ mln zł} - 460 \text{ mln zł}) \times 40\%] + 460 \times 15\% = 529 \text{ mln zł}$

b) przy jakim maksymalnym błędzie (w mln zł) w oszacowaniu wstępnego kosztu realizacji kontraktu przyjęta formuła przetargowa będzie dla zamawiającego mniej korzystna niż pierwotna formuła przetargowa określona w pkt 1? (4 pkt)

Minimalny poziom kosztów całkowitych budowy drogi w formule określonej w pkt 1 to 540 mln zł, a zatem:

$540 \text{ mln zł} = 460 \text{ mln zł} + (\text{koszty rzeczywiste} - 460) \times 40\% + \text{koszty rzeczywiste} \times 10\%$

Koszty rzeczywiste = 528 mln zł

Przyjęta formuła przetargowa będzie dla zamawiającego mniej korzystna niż pierwotnie zaproponowana, jeśli zamawiający pomyli się w oszacowaniu wstępnego kosztu realizacji kontraktu o więcej niż 68 mln zł.

III. Pytania testowe – w każdym pytaniu zaznacz [X] przy prawidłowych odpowiedziach. Za każdą pełną prawidłową odpowiedź na pytanie testowe otrzymujesz 2 pkt. Każda zmiana odpowiedzi w pytaniach testowych traktowana jest jako odpowiedź błędna. Odpowiedzi zaznaczone ołówkiem nie są punktowane. (0–60 pkt)

1. Ilość soku jabłkowego, którą chcą kupić studenci, opisuje równanie: $P = 20 - 0,04Q_d$, gdzie Q_d to liczba butelek soku nabywanych w ciągu tygodnia, a P to cena butelki soku w zł. Na podstawie tych informacji możemy stwierdzić, że:

- jeżeli sok byłby dostępny za darmo, studenci konsumowaliby 500 butelek
- wzrost liczby kupowanych butelek soku wpływa na zmniejszenie ceny
- przy cenie butelki soku wynoszącej 8 zł studenci wydają na zakupy łącznie 2400 zł
- każdy wzrost ceny o 1 zł prowadzi do spadku liczby kupowanych butelek soku o 25 szt.

2. Która z poniższych sytuacji spowoduje przesunięcie granicy możliwości produkcyjnych w lewo w kierunku początku układu współrzędnych?

- z uwagi na utratę rynków zbytu wiele przedsiębiorstw zbankrutowało
- większość pracowników w trakcie godzin pracy robi przedsięwzięte zakupy
- młodzi wykształceni ludzie wyjeżdżają za granicę
- społeczeństwo niezadowolone z rządów rozpoczyna strajk generalny

3. Współczynnik cenowej elastyczności popytu dla jaj przepiórczych wynosi $-1,1$. Które z poniższych stwierdzeń jest interpretacją tego wyniku?

- spadek cen jaj przepiórczych o 1% prowadzi do wzrostu wielkości zapotrzebowania o 1,1%
- wzrost cen jaj przepiórczych o 1,1% wywołuje spadek wartości zakupów jaj przepiórczych o 1 zł
- spadek wielkości popytu o 11% powoduje wzrost cen o 10%
- wzrost cen jaj przepiórczych o 1 zł zmniejszy zapotrzebowanie na jaja przepiórcze o 1,1%

4. Po wygaśnięciu patentu na substancję czynną w leku oryginalnym na rynku pojawiają się zamienniki (leki generyczne). W tej sytuacji:

- zwiększy się nadwyżka konsumenta
- zmniejszy się efektywność produkcji
- pogorszy się alokacja czynników wytwórczych
- wystąpią pozytywne efekty zewnętrzne, które pozwolą rozwiązać problem niekompletności rynku

5. Wzrost cen paliwa spowoduje w firmie transportowej zmianę położenia krzywej:

- przeciętnych kosztów całkowitych
- kosztów krańcowych
- przeciętnych kosztów stałych
- zysku krańcowego

6. Popyt na czynnik wytwórczy zależy głównie od:

- wielkości podaży tego czynnika wytwórczego
- dostępności tego czynnika wytwórczego
- stopnia elastyczności cenowej podaży czynników wytwórczych będących substytutami dla rozpatrywanego czynnika wytwórczego
- popytu na dobra i usługi, które są wytwarzane za pomocą tego czynnika

7. Popyt na produkty przedsiębiorstwa działającego na rynku konkurencji monopolistycznej będzie tym bardziej elastyczny, im:

- większe będą bariery wejścia
- większy będzie stopień zróżnicowania produktu
- większa będzie liczba konkurujących przedsiębiorstw
- niższe będą ceny

8. Cechą charakterystyczną czystych dóbr publicznych jest:

- stały koszt krańcowy wytworzenia jednostki dobra
- dodatnio nachylona krzywa popytu
- nierywalizacyjny charakter konsumpcji
- brak kosztów alternatywnych

9. Pewną gospodarkę opisuje równanie $C = 50 + 0,9Y$, gdzie C to konsumpcja, a Y dochód do dyspozycji. Jeśli dochód do dyspozycji wynosi 1200, to poziom oszczędności w gospodarce wyniesie:

- 50
- 70
- 120
- 170

10. W sytuacji równowagi w gospodarce pojawienie się nadwyżki budżetowej daje zasadniczo taki sam efekt jak zwiększenie:

- konsumpcji
- inwestycji
- oszczędności
- eksportu

11. Których z niżej podanych par deficytów dotyczy zjawisko określane mianem deficytów bliźniaczych?

- budżetowego i handlowego
- płatniczego i strukturalnego
- rachunku obrotów bieżących i budżetowego
- budżetowego i bilansu płatniczego

12. Reguła Taylora w polityce pieniężnej zakłada:
- dokonywanie zmian stopy procentowej w reakcji na zmianę poziomu realnego PKB i inflacji
  - uwzględnienie w podejmowanych decyzjach tylko stopnia realizacji celu inflacyjnego
  - podejmowanie lepszych decyzji na podstawie swobodnej oceny aktualnej i przyszłej sytuacji w gospodarce niż na podstawie modeli o ograniczonej liczbie zmiennych
  - skoncentrowanie się na stabilizacji kursu walutowego
13. Współczynnik Giniego:
- mierzy względny poziom ubóstwa ludności
  - umożliwia porównanie dochodów najbogatszych gospodarstw domowych (powyżej 90. percentyla) z dochodami najbiedniejszych (poniżej 10. percentyla)
  - jest miarą nierówności dochodowych w społeczeństwie
  - pozwala określić głębokość ubóstwa
14. Inflacja towarzyszy spadkowi produkcji realnej i zatrudnienia w gospodarce. Które z podanych określić najlepiej opisuje powyższe stwierdzenie?
- prawo Okuna
  - stagflacja
  - krzywa Phillipsa
  - luka recesyjna
15. Jeżeli stopa rezerw obowiązkowych wynosi 3,5%, a bank komercyjny utrzymuje rezerwę obowiązkową w banku centralnym w kwocie 5 mld zł oraz dobrowolną rezerwę nadwyżkową w kwocie 1 mld zł, to wartość depozytów na żądanie w banku komercyjnym wynosi:
- 142,86 mld zł
  - 143,86 mld zł
  - 170,43 mld zł
  - 171,43 mld zł
16. Papiery dłużne przyznające prawo do zaspokojenia roszczeń z przychodów lub majątku przedsięwzięć, które zostały sfinansowane ze środków uzyskanych z emisji, to:
- listy zastawne
  - obligacje przychodowe
  - kwity depozytowe
  - warranty dłużne zabezpieczone nieruchomościami z odwróconą hipoteką
17. Które z poniższych zleceń występują na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie?
- zlecenia peg
  - zlecenia cross
  - zlecenia z warunkiem wielkości ujawnianej
  - zlecenia switch

18. Dywidenda może być wypłacana:
- tylko w formie pieniężnej z zysku netto
  - tylko w formie pieniężnej z zysku netto lub kapitału zapasowego
  - tylko w formie pieniężnej z zysku netto lub niepodzielonych zysków z lat poprzednich
  - zarówno w formie pieniężnej, jak i w postaci akcji
19. W Polsce dodatek aktywizacyjny przysługuje:
- tylko osobom młodocianym, które podnoszą kwalifikacje
  - bezrobotnym, którzy mają prawo do zasiłku i z własnej inicjatywy podjęli zatrudnienie
  - bezrobotnym skierowanym przez powiatowy urząd pracy do prac interwencyjnych lub robót publicznych
  - osobom biernym zawodowo dłużej niż 24 miesiące, które podejmują pracę zarobkową u ostatniego pracodawcy
20. Suwak bezpieczeństwa w systemie emerytalnym polega na:
- wstrzymaniu odprowadzania składek do OFE na 10 lat przed osiągnięciem przez ubezpieczonego wieku emerytalnego
  - waloryzacji indywidualnego subkonta ubezpieczonych w ZUS o minimum 2%, nawet gdy średni nominalny wzrost PKB będzie mniejszy
  - możliwości indywidualnego wyboru poziomu ryzyka środków lokowanych przez OFE
  - comiesięcznym systematycznym przekazywaniu środków zgromadzonych na rachunku w OFE do ZUS przed osiągnięciem ustawowego wieku emerytalnego
21. Co określa polityka rachunkowości w przedsiębiorstwie?
- rok obrotowy
  - specyfikację systemu informatycznego, gdy księgi rachunkowe prowadzone są z użyciem komputera
  - walutę główną, jeśli nie jest to polski złoty, w której prowadzone są księgi rachunkowe
  - metody wyceny aktywów i pasywów
22. Wypłata gotówki z kasy przedsiębiorstwa i wpłata jej na rachunek bankowy przedsiębiorstwa powoduje w bilansie przedsiębiorstwa:
- wzrost wartości aktywów
  - wzrost wartości aktywów i wzrost wartości pasywów
  - wzrost wartości aktywów i spadek wartości pasywów
  - jedynie zmianę struktury aktywów

23. Wskaż prawdziwe zdanie dotyczące wprowadzanej w ubezpieczeniach komunikacyjnych bezpośrednio likwidacji szkód:

- skróci czas likwidacji szkody, ponieważ naprawy uszkodzonego w wypadku samochodu będą dokonywane przez ubezpieczyciela w miejscu zdarzenia lub w sieci autoryzowanych przez niego warsztatów naprawczych
- likwidację szkody będzie przeprowadzał zawsze zakład ubezpieczeń sprawcy zdarzenia
- dotyczyć będzie jedynie sytuacji, gdy w zdarzeniu będą brały dwa pojazdy
- pozwoli ubezpieczycielom na odejście od konkurencji cenowej na rzecz konkurencji jakościowej

24. Na dochody jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- w przypadku gmin i województw udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)
- w przypadku powiatów i województw udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)
- w przypadku województw udziały we wpływach z podatku od wartości dodanej (VAT)
- w przypadku powiatów udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)

25. Które z poniższych stwierdzeń są prawdziwe w odniesieniu do odwrotnego obciążenia VAT?

- sprzedawca odpowiada za prawidłowość obliczenia kwoty podatku umieszczonej na fakturze dokumentującej sprzedaż
- dotyczy wszystkich rodzajów towarów, które są eksportowane
- naliczenia podatku dokonuje „z urzędu” administracja podatkowa
- podatnikiem jest nabywca prowadzący działalność gospodarczą

26. Cykl życia produktu obejmuje następujące fazy:

- wprowadzenie na rynek, wzrost, nasycenie i spadek
- wprowadzenie na rynek, wzrost, konsolidacja i spadek
- wprowadzenie na rynek, wzrost, nasycenie i dojrzałość
- wprowadzenie na rynek, nasycenie, dojrzałość i spadek

27. Masowa kastomizacja wiąże się z:

- wykorzystaniem modularności w świadczeniu usług
- udostępnianiem klientom do wyboru gotowych modeli produktu po cenach niższych niż ceny produktów wytwarzanych masowo
- wysoką elastycznością czynników wytwórczych
- szybkością reagowania na zmiany rynkowe

28. Które z poniższych porozumień pomiędzy przedsiębiorstwami należy uznać za zabronione?

- zwycięzca przetargu zatrudnia przegranego przy realizacji zlecenia, rekompensując mu przez to świadome złożenie gorszej oferty lub rezygnację z udziału w przetargu
- producent narzuca dystrybutorom sztywne ceny sprzedaży
- przedsiębiorstwa zawierają porozumienie dotyczące podziału rynku według kryteriów terytorialnych w ten sposób, że jedno z nich zobowiązuje się względem innego do powstrzymania się od prowadzenia działalności na danym terytorium w interesie tego drugiego
- żadne z powyższych porozumień nie jest zabronione, ponieważ zasada wolności gospodarczej jest wpisana do Konstytucji Rzeczypospolitej

29. Na koniec długich negocjacji kontraktu handlowego jedna ze stron przedkłada do podpisu przygotowany projekt umowy, w którym ustalone w czasie rozmów warunki zostały pozamieniane na mniej korzystne dla strony przeciwnej, niż zostało to wcześniej uzgodnione. Zmiany nie są duże, ale strona przygotowująca projekt umowy próbuje uzyskać dodatkowe korzyści. Taka technika negocjacyjna nazywana jest techniką:

- spalonej ziemi
- złotej szalki
- faktów dokonanych
- pustego portfela

30. Jest to przyrostowa metodyka prowadzenia projektów, w której zespół pracuje w określonym przedziale czasowym zwanym przebiegiem (sprintem), a efektem każdego przebiegu jest dostarczenie kolejnej, ulepszonej wersji produktu. Zgodnie z tą metodyką przeprowadzane są codzienne spotkania, na których omawiana jest realizacja zadań. Jak nazywa się ta metodyka?

- Sprint2Go
- Prince2
- Six Sigma
- Scrum